

ประชุมกาพย์เห่เรือ

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓

แจกในการกุศลพระราชนิพนธ์

มหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรประดิษฐ์

สมุหพระนครบาล

ณ วัดโพธิ์เย็น

จังหวัดพระประแดง

พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

ประชุมกาพย์เห่เรือ

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓

แจกในการกฐินพระราชทาน

มหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรบดินทรสุนทรภักไชย

สมุหพระนครบาล

ณ วัดโพชนนทบุรีพลเสด็จ

จังหวัดพระประแดง

พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111004555007

อธิบายตำนานเห่เรือ

ภาพเห่เรือเหล่านี้ ถ้าโดยกระบวนหนังสือ ล้วน
เป็นกลอนสัปดาห์ซึ่งแต่งดีอย่างที่สุดในหนังสือไทยพวก ๑ ด้วยเหตุนี้
คนทั้งหลายจึงชอบอ่าน แลพอใจจำไว้ขับร้องเล่นตั้งแต่ไร ๆ มา
จนทราบเท่าทุกวันนี้ ผู้ที่ได้สมุดเล่มนี้เห็นจะไม่ใคร่มีใคร
ถูกถ้ามีก็คงน้อยตัวทีเดียว ที่จะไม่เคยอ่านแลไม่ชอบบทเห่เรือ
เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นที่จะต้อง อธิบาย บอกว่าบทเห่เรือ เป็นของดี
อย่างไร แต่เห่เรือ ถ้าโดยประเพณีแลเรื่องราวของบทเห่
เหล่านี้ ตำนานในทางโบราณคดีมีอยู่บ้าง บางทีจะมีผู้ซึ่งยังไม่
เคยทราบ ข้าพเจ้าจึงจะลองอธิบายตำนานเห่เรือในคำนี้ ตาม
ที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินผู้ใหญ่บอกเล่าประกอบกับความรู้แลความสัน
นิฐานของตนเองด้วย ถ้าความที่ข้าพเจ้าแสดงวิปัสสนาคลาดเคลื่อน
บ้างอย่างไร ขอท่านผู้อ่านจงให้อภัยโทษด้วย

จะกล่าวด้วยการเห่เรือก่อนลักษณะการที่พลพายขับร้องอย่าง
หนึ่งอย่างใดในเวลาพายเรือนั้น เห็นจะมีเป็นประเพณีด้วยกันทุก
ชาติทุกภาษาบรรดาที่ใช้เรือพาย แลคงมีมาแต่ดึกดำบรรพ์ทีเดียว

(๒)

ด้วยมีประโยชน์เป็นสัญญาให้พ่ายพร้อมกัน แลให้เกิดความรื่น
เรงพอแก่เหนื่อยได้บ้าง ให้เรื่องของชนชาติอื่น ๆ มีเงินเลววน
เป็นต้นนั้น ที่เขาร้องเล่นลิเกกันก็ได้นอนอยู่ แต่ข้าพเจ้าไม่ได้
เอาใจใส่สืบสวนด้วยไม่เกี่ยวแก่เรื่องที่จะกล่าว จะกล่าวเฉพาะ
แต่ให้เรื่องของไทยเราเข้าใจว่าให้เรื่องทุก ๆ อย่าง ย่อมจะมีมูลเหตุ
แต่หากรู้ได้ในเวลานี้บ้างรู้ไม่ได้บ้าง ยกตัวอย่างเช่นขานยาว
“เหยอว เยื่อว” ที่เราเคยได้นอนอยู่ทั่วกันนี้เป็นเห้อย่างต่ำ มูลเหตุ
จะมาจากไหน และจะเป็นภาษาไร ข้าพเจ้าไม่เคยทราบ จนไปได้
เค้าเงื่อนเมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๔ เมื่อไปราชการประเทศยุโรป
จากลัทธิโปรตุเกสให้มาทางประเทศอินเดีย ได้ไปแะที่เมืองพาราณสี
เขาจัดที่ให้อยู่แห่ง ๑ ต่างฟากแม่น้ำคงคาภิรามนคร ซึ่งเป็น
ที่อยู่ของมหาราชพาราณสี วันที่ข้าพเจ้าจะไปรามนครนั้น มหา
ราชาจัดเรื่องขนานมารับข้ามฟาก เป็นเรือ ๒ ลำผูกติดกัน ทำ
เป็นมณฑปไว้ข้างท้าย ตั้งเก้าอี้รับแขกไว้ในมณฑปนั้น พอออก
เรือพ่ายข้ามแม่น้ำคงคา ฝีพายคนหนึ่งขับร้อง เป็นภาษาสัน
สกฤตขึ้นด้วยคำว่า “โอม” แต่คำต่อไปว่าอะไร ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ
ประมาณอักษรสักบาทหนึ่ง ๑ พอจบฝีพายก็รับ ด้วยเสียงดัง
คล้าย ๆ “เยื่อว” ครั้งต่ำ แล้วต้นบทก็ขึ้นใหม่ ฝีพายรับเยื่อ
วอีก ให้ไปอย่างนั้นจนข้ามถึงท่ารามนคร ข้าพเจ้าถามเขาว่าฝีพาย
ขับร้องอะไรกัน เขาอธิบายว่าเป็นคำขับบูชาพระรามพระลักษณ

ได้ความเข่นจึงเห็นว่า เรื่องขานยาวเหยี่ยวเยี้ยวของไทยเรานั้น
 เห็น พวกพราหมณ์ จะพาแบบแผนเข้ามาแต่มีขนิมประเทศเป็นเน
 แต่เดิมคงจะขับเป็นภาษาสันสกฤต ครั้นนานเข้าหลุดลุ่ยไปที่ละ
 น้อยด้วยเราไม่รู้ภาษา จึงเหลืออยู่แต่เหยี่ยวเยี้ยว จึงไม่รู้ว่
 ภาษาอะไร ยังเห็นที่มีในตำราอีกอย่าง ๑ ซึ่งเรียกว่า “สวะเห”
 นั้น ถ้อยคำก็แปลก ขึ้นว่า “เห่แลเรือ” พลพยรับว่า “เห
 โห เห่ โห” เมื่อจะจบต้นบทชักว่า “ไชยแก้วพ้อเอย”
 พลพยรับว่า “โอว โอว” นี้ ดูท่าเดิมก็ว่าจะเป็ภาษา
 สันสกฤตอีก แต่มีลเหตุจะมอย่างไรข้าพเจ้าหาทราบไม่ ถ้อยคำ
 ที่เข้าใจได้เชื่อไปด้วยคำเรึงทัพ คงจะได้ไช้เห่กระบวนเรือหลวง
 มาแต่ก่อน แต่บทเห่เรือที่เราชอบร้องกันเล่น เช่นชมเรือ
 กระบวนเสด็จ แลชมปลาเป็นต้น ที่แต่งครั้งกรุงเก่าก็ดี ฤ
 บทเห่แต่งในชั้นกรุงรัตนโกสินทร เช่นเห่ชมกับเจ้าของกินนั้นก็ดี
 มิใช่บทเห่ในการหลวง รู้ตำนานเป็นเน (ดังจะกล่าวต่อไป
 ข้างหน้า) ว่าเมื่อแต่งขึ้นเป็นแต่สำหรับเห่เล่นโดยลำพัง ฟังเอบท
 เห่เหล่านั้นมาเห่ในการหลวงเมื่อรัชกาลที่ ๕ นี้เอง บทเห่เรือกระ
 บวนหลวงของเดิม นอกจากสวะเห่หน้าจะมีบทอะไร ๆ อีกใน
 กาพย์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ก็บ่งไว้ว่า “พลพยกราบพายทองร้อง
 โอ้เห่โอ้เห่มา” ดังนี้ เห็นจะได้หมายความว่าเห่แต่สวะเห่
 อย่างเดียว แต่บทเก่าหากสูญเสีย จึงทราบไม่ได้ในเวลานี้ว่า
 มีบทเห่อะไรอีกบ้าง

(๔)

ถ้าโดยลำนสำหรับเหเรือ ในคำรบอกไว้แต่๓ อย่าง
เรียกว่า สวะเหอย่าง ๑ ช้ำลวะเหอย่าง ๑ มูลเหอย่าง ๑ แต่ที่
เคยสังเกตเห็นลักษณะเหในกระบวนหลวง เห็นเหอยู่ ๕ อย่าง
คือเมื่อเสด็จลงประทับในเรือพระที่นั่งแล้ว หลวงพิศณุสนธิ ขุน
รามเกร์เป็นต้นบท (จะได้เป็นต้นบทโดยตำแหน่งฤาโดยเฉพาะตัว
ข้าพเจ้าไม่ทราบแน่) คนหนึ่งนั่งคุกเข่าพนมมือเหโคลงนํากาพย์
บางที่เรียกกันว่าเกร็นโคลงก็เคยได้ยิน เมื่อจบบทโคลงแล้วจึง
ออกเรือพระที่นั่งพลพายพายนบกบินจ้งหะช้า เพราะว่าเรือตามน้ำ
ไม่หนักแรงผจง พายเองมาได้ ใ้ทำนองเหช้า เข้าใจว่าได้กับที่
เรียกในตำราว่าช้ำลวะเห (น่าจะเป้นช้ำแลว่าเห) คงหมายความว่า
ว่าเหช้า พอจนจะถึงที่ประทับ ต้นบทก็จักสวะเห กำนนี้จะหมาย
ความอย่างไรยังคิดไม่เห็น คนพอจบบทเรือพระที่นั่งก็ถึงที่จอด
จากลับเรือทวนน้ำมีระยะย่านไกลต้องพายหนักจ้งหะเร็ว ใ้
เหทำนองเร็ว ที่มีพลพายรับ “ ฮะโฮ ” นั้น เข้าใจว่าได้กับที่
เรียกในตำราว่ามูลเห คงหมายความว่าเหเป็นพื่น เมื่อจบบทพาย
จ้ำ ๓ ที่ส่งทบท ถ้าลยพระประทับเดือน ๑๒ ซึ่งมีการแต่งเรือ
พระที่นั่งถึงทรงพระไชยลำนหนึ่ง พานพุ่มดอกไม้พุทธรูปลำนหนึ่ง
เวลาเรือถึงเข้ามาทอดเทียบเรือบัลลังก์พระที่นั่ง ทรงจุดเทียนเครื่อง
นมัสการแล้ว โปรดใ้จอดเหถวายอยู่นาน ๆ ว่าเป้นทำนองมูลเห
เหถวายแล้วออกเรือ จึงเปลี่ยนเป้นทำนองช้ำลวะเห ลักษณะ
การเหเรือเคยเห็นดังกล่าวนี

ที่นี้จะกล่าวถึงตำนานบทเห่เรือต่อไป บทเห่เรือที่พิมพ์ใน
สมุดเล่มนี้ มีตำนานได้ทราบมาดังนี้

๑ บทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์มี ๒ เรื่องๆ ที่ ๑ ชม
พยุหยาตราทางชลมารค ขึ้นต้นแต่ “ พระเสด็จโดยแดนชล
ทรงเรือต้นงามเจิดฉาย ” ต่อชมกระบวนเรือว่าด้วยชมพูลาชมไม้
ชมนก เป็นนิราศ บทเห่เรือนี้เห็นได้ในสำนวนว่า เจ้าฟ้า
ธรรมธิเบศร์ทรงนิพนธ์สำหรับเห่เรือพระที่นั่งของท่านเอง เวลาตาม
เสด็จขึ้นพระบาท ออกจากกรุงเก่าเวลาเช้า พอเย็นก็ถึงท่าเจ้าสนุก

บทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์เรื่องที่ ๒ นั้น เป็นคำ
สั่งวาทะเรื่องพระยาครุฑลักนางกาก็มานำบท ขึ้นต้นว่า “ ทาง
กรโอบอุ้มแก้ว เจ้างามแพรวสรวรรพาค ” แล้วว่าต่อไป
เป็นกระบวนสั่งวาทะจนจบ ถ้าสังเกตจะเห็นได้ในสำนวนว่าเอา
เรื่องจริงอันเป็นความจำลบลี้ ในพระฤไทยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์
ออกมาว่าตลอดทั้งเรื่อง เรื่องที่วานั้น อาจจะรู้ได้ในปัจจุบันนี้
ด้วยมีปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงษาวดาร ที่ได้กล่าวถึงเจ้า
ฟ้าธรรมธิเบศร์ลอบผูกสมักรักใคร่กับเจ้าฟ้าสังวาล จึงเข้าใจ
ว่าบทเรื่องหลังนี้ ว่าด้วยเรื่องสั่งวาทเจ้าฟ้าสังวาลทั้งสิ้น ด้วย
เหตุนี้แต่เดิมเห็นจะใช้บทเรื่องนี้ เห่แต่เฉพาะเวลาทรงเรือประพาส
โดยลำพัง เช่นเที่ยวทุ่ง เป็นต้น

๒ บทเห่เรือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ
หล้านภาลัยนั้น ตั้งแต่ชมกับเข้ของกินขึ้นว่า “ มัศหมั่นแคงแก้วตา

(๖)

หอม ยี่หร่า รสร้อนแรง” เป็นต้น ตลอดจนว่าด้วยงาน
นักขัตฤกษ์ เข้าใจว่าทรงพระราชนิพนธ์แต่เมื่อในรัชกาลที่ ๑
ผู้หลักผู้ใหญ่เล่ากันว่า พระราชนิพนธ์นี้ทรงชมสมเด็จพระ
ศรีสุริเยนทราบรมราชินี แต่ยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ
ด้วยกระบวนแต่งเครื่องเสวยไม่มีผู้ใดจะดีเสมอในครั้งนั้น บทให้
เรื่องซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์
ก็สำหรับให้เรือเสด็จประพาสมิได้ใช้ในราชการ เรื่องให้เรือในราช
การนั้น โคลงพยุหยาตราพระภุชงค์ ซึ่งสมเด็จพระบรมพรหมนาถ
ชินวรทรงนิพนธ์เมื่อในรัชกาลที่ ๓ ไม่ได้กล่าวถึงให้เรือเลย จึงเข้า
ใจว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้เอาบทให้เรือ
ทั้งบทครั้งกรุงเก่าแลบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ มาใช้ให้เรือ
ในราชการต่อเมื่อในรัชกาลที่ ๔

๓ บทให้พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ นั้น มีแต่ชมโฉม
บทเดียว ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้ให้ถวายเวลาโดยพระประ
ทีปดังกล่าวมา ไม่ใคร่จะได้ใช้ในที่อื่น นานๆ ได้ยินเอาไปให้
กระบวนพระภุชงค์พยุหยาตราครั้ง ๑ ให้พระราชนิพนธ์เรื่องนี้
ผู้เคยตามเสด็จลงเรือบัลลังก์ลอยพระประทีป ได้ยินทุกๆ ปี
จึงจำไว้ได้ แต่ไม่ปรากฏว่าได้เคยพิมพ์ถ่ายทอดไว้ในที่ไหน พึงจะ
พิมพ์ในที่ประชุมกาพย์ให้เรือนี้

(๗)

๔ บทเห่พระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้มาพิมพ์ในประชุมกาศให้เรื่อด้วยนั้น ทรง
พระราชนิพนธ์พระราชทานสำหรับพิมพ์ในหนังสือสมุทรสาร อุด
หนุนราชนาวิสมาคม เมื่อปีกาล พ. ศ. ๒๔๕๗ เอาเค้าเรื่องบทเห่
เรื่อเก่ามาทรงพระราชนิพนธ์ เทียบลักษณะการในเวลาปัจจุบันนี้
เป็นต้นว่าให้เกาชมกระบวนเรื่อพาย ซึ่งเป็นเรื่อพระที่นั่งแลเรื่อรบ
เรื่อไถในครั้งนั้น พระราชนิพนธ์ทรงชมเรื่อพระที่นั่งแลเรื่อรบ
แลเรื่อไถ ซึ่งเป็นเรื่อกลไฟในเวลานี้ ถึงบทอื่นก็ทรงเทียบให้
ตรงกับกาที่เป็อยู่แลความนิยมในสมัยนี้ ทั้งในทางพรรณา
แลในกลอนสัງวาศ ถ้าผู้เป็นักเรียนโบราณคดีอ่านด้วยความ
สังเกต บทเห่เรื่อตั้งแต่แต่งครั้งกรุงเก่าแลที่แต่งครั้งรัชกาล
ที่ ๒ กรุงรัตนโกสินทร แลพระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบันนี้
จะได้ประโยชน์ความเข้าใจกาที่เปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับทั้งความ
นิยมแลการงาน นอกจากประโยชน์ที่ได้ ในทางอ่านหนังสือกลอน
ที่แต่งดีอีกส่วน ๑

๕ บทเห่เรื่อพระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงษ์ นั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ทูลเชิญให้ทรงนิพนธ์เมื่องาน

(๘)

พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในรัชการปัตย์ บัณฑิต ด้วยมีการสมโภชส่วนกระทรวงทหารเรือ
สนองพระเดชพระคุณ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม รัตนโกสินทร
ศก ๑๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๔ มีการตกแต่งสถานที่ในกรมทหารเรือแถว
ทำราชวรดิฐทั้ง ๒ ฟากแม่น้ำ ตลอดถึงวัดอรุณราชวราราม แล
มีกระบวนแห่เรือในแม่น้ำ บทเห่เรือนี้ให้ในเรือพระที่นั่งกิ่ง
เมื่อมาจอดถวายไชยมงคลที่ท่าราชวรดิฐ ตำนานของบทเห่เรือ
มีดังแสดงมานี้.

๑๙

NATIONAL LIBRARY

บทเห่เรือ
พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์
เห่ชมเรือกระบวน

โคลง

- ๑ บ้างเสด็จประเวศทั่ว ชลาไชย
ทรงรัตนพิมาไนไชย กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวงพลไกร แหนแห่
เรือกระบวนต้นแพรว เพริศพรั่งพายทอง ฯ
- ข้าละเห่
- ๑ พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเจ็ดฉาย
กึ่งแก้วแพรวพรรณราย พายอ่อนหยับจับงามอน
๑ นาวาแน่นเปนนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
เรือเร็วทิวธงสลอน สาครณ์ครั่นครั่นฟอง
๑ เรือครุฑยุคนาคหัว ลือลอมมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง ร้องโห่โห่โอ้ให้มา
๑ สรรพมุขสีดำน เฟื่องพิมานผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา หลังคาแดงแย่งมังกร
๑ สมรรถไชยไกรกาบแก้ว แสงแววจับจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร ตั้งร้อนฟ้ามหาแดนดิน

- ๑ สุวรรณหงษ์ทรงภูห้อย งามนชช้อยลอยหลังสินธุ์
 เพียงหงษ์ทรงพรหมินทร์ ลินลาศเลื่อนเดือนดาชม
 ๑ เรือไชยไวย่องวิ่ง รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
 เสียงเส้าเร้าระดม ห่มท้ายเย็นเดินคู่กัน

มุละเห่

- ๑ คชสีห์ที่ผาดแผ่น ดั่งเป็นเห็นขบขัน
 ราชสีห์ที่ขยับัน คั่นสองคู่ดั่งยัง
 ๑ เรือม้าน้ำมั่งน้ำ เล่นเฉือน้ำดำระหง
 เพียงม้าอาชาทรง องค์พระพายผายผันผยอง
 ๑ เรือสิงห์วิ่งแผ่นโผน โจนตามคลื่นฝนฟ้าฟอง
 ดุยงสิงห์ล้าพอง เป็นแถวท่องล่องตามกัน
 ๑ นาคาหน้าดั่งเป็น ดูขะเม่นเห็นขบขัน
 มังกรดอนพวยพัน ทันแจ่งหน้าว่าสุกรี
 เลี้ยงผางง่าเท่าโผน เพียงโจนไปในวารี
 นาวาหน้าอินทรีย์ ที่ปีกเหมือนเลื่อนลอยโพยม
 ๑ คนตรีมีอ้ออล ก้องกาหลพลแห่โหม
 โห่ฮึกกรีกกรันโครม โสมนัสชื่นรื่นเรงพล
 ๑ กรั้ท่าหม่นนาเวศ จากนครเศโดยสาขล
 เหมหันชั้นกระมล ยลมาจำนาศารพณมี

เห่ชม ปลา

โคลง

๑ พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คลึงกัน
 ถวิลสุดาวงจันทร์ แจ่มหน้า
 มัศยยังพัวพัน พิศวาส
 กวระฤพรากน้องข้า ชวคเคล้าคลึงชม

ข้าละเห่

๑ พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คิดถึงเจ้าเศร้าอารมณ์
 มัศยยังรั้งชม สมสาใจไม่พามา
 ๑ นวลจันทร์เป็นนวลจริง เจ้างามพริ้งยิ่งนวลปลา
 คางเบือนเบือนหน้ามา ไม่งามเท่าเจ้าเบือนชาย
 ๑ เพียนทองงามดังทอง ไม่เหมือนน้องห่มตาพราย
 กระเหแหห่างชาย ดังสายสวาดิคลาสจากสม

ทรงแปลง

๑ แก้มข้าใครต้อง อันแกมน้องข้าเพราะชม
 ปลาทุกทุกช้อกกรม เหมือนทุกขีฟี่ที่จากนาง

ทรงแทรก ๕ บาท ๑

มุละเห่

๑ น้ำเงินคือเงินยวง ขาวพรายช่วงสี่สำอาง
 ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง งามเรืองเรือเนื้อสองสี
 ๑ ปลาทรายว่ายเคียงคู่ เคล้ากันอยู่ดงามดี
 แต้นางห่างเหินฟี่ เห็นปลาเคล้าเศร้าใจจร

ทรงแทรก ๕ บท

๑ หางไก่อ้วยแหวกว้าย	หางไก่อัลลายไม่มีหงอน
คิดอนงค์องค์เวยอร	ผมประบ่าอำเอี่ยมไร
๑ ปลาสร้อยลอยล่องชล	ว้ายเวียนวนปนกันไป
เหมือนสร้อยทรงทรมว้าย	ไม่เห็นเจ้าเศร้ามว้าย
๑ เนื้ออ่อนอ่อนแต่ซ้อ	เนื้อน่องฤาอ่อนพิงกาย
ใครต้องข้องจิตรช่าย	ไม่วายนึกตรึกตรึงทรวง
๑ ปลาเสือเหลือที่ตา	เลื่อมแหลมกว่าปลาทั้งปวง
เหมือนตาสุตาดวง	ดูแหลมล้ำจำเพราคม
๑ แมลงภู่คู่เคียงว้าย	เห็นคล้ายคล้ายหน้าเขยชม
คิดความขามเมื่อสม	สนิทเกล้าเจ้าเอวบาง
๑ หวีเกษเพศช้อปลา	คิดสุตาอ่าองค์นาง
หวีเกล้าเจ้าสระสา	เส้นเกษสรวรรวยกลั่นหอม
๑ ชะเวงแผ่งฝั่งเนบ	ชะวาดแอบแปบปนปลอม
เหมือนฟีนเนบแอบถนอม	จอมสวคินาฏบังอร
๑ พิศดูหม่มจळा	ว้ายแหวกมาในสาคร
คณิงนุขสุดสายสมร	มาด้วยฟี่จะดีใจ

ที่ว่าทรงแปลงทรงแทรกตรงนี้เข้าใจว่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรง แต่ที่ว่าทรงแทรก ๕ บท พิเคราะห์ดูตามกลอนเป็น ๘ บท

เห่ชมไม้

โคลง

๑ เรือขายชมมิ่งไม้

มีพรรณ

ริมท่าสาครคันธ

กลิ่นเกลี้ยง

เพล็ดดอกออกแถมกัน

ชช่อ

หอมหนักรรศเพิง

กลิ่นเนื่อนวลนาง ๑

ข้าละเห่

๑ เรือขายชมมิ่งไม้

ริมท่าไสวหลากหลายพรรณ

เพล็ดดอกออกแถมกัน

ส่งกลิ่นเกลี้ยงเพียงกลิ่นสมร

๑ ชมดวงพวงนางแย้ม

บานแสงลัมแย้มเกษร

คิดความยามบังอร

แย้มโอษฐ์ยิ้มพริ้มพรายงาม

๑ จำปาหนาแน่นเนื่อง

คลี่กลีบเหลืองเรืองอร่าม

คิดคำนึงถึงนงราม

ผิวเหลืองกว่าจำปาทอง

๑ ประยงค์ทรงพวงห้อย

ระย้าย้อยห้อยพวงกรอง

เหมือนนอบะนวลล่อง

เจ้าเขวนไ้วให้เรียมชม

๑ พุดจีบกลีบแสงลัม

พิกนเกมแซมสกรม

หอมชวรายตามลม

เหมือนกลิ่นน้องต้องดีใจ

๑ สาวหยุดพุดทชาติ

บานเกลื่อนกลาดดาไป

นีน้องกรองมาโลย

วางให้พี่ข้างที่นอน

มุตะเห่

๑ พิกนบุณาคบาน

กลิ่นหอมหวานช้านางร

แม่นันชชุดสายสมร

เห็นจะวอนอันพี่ชาย

๑ เติ้งเต๊วแก้วกาหลง	บานบุษบงส่งกลิ่นอาย
หอมอยู่ไม่รู้หาย	คล้ายกลิ่นผ้าเจ้าตาตรู
๑ มลิวันพรรณจิกจวง	ดอกลั่นป่องรวงเรณู
หอมมาน่าเอนดู	ชูขึ้นจิตระคิดวนิดา
๑ ถัดวนหวนหอมตระหลบ	กลิ่นอายอบสนนาสา
นี้กลวิถกลิ่นบงา	รำไปเจ้าเศร้งถึงนาง
๑ รวยรินกลิ่นรำเพย	กิดพีเคยเชยกลิ่นปราง
นึ่งแนบแอบเอวบาง	ห่อนแห่ห่างว่างเว้นวัน
๑ ชมดวงพวงมาลี	ศรีเสาวภาคย์หลากหลายพรรณ
วนิดามาด้วยกัน	จะอ่อนพิชชมเชย ๗

เห่หมนก

โคลง

๑ รอนรอนสุริยไ้อัษฎมคต
 เรือยเรือยลัับเมรุลงคำแล้ว
 รอนรอนจิตรจำนงนุชพี่ เพียงแม่
 เรือยเรือยเรียม คอยแก้ว คลับคล้ายเรียมเหลียว ฯ

ห่าละเห่

๑ เรือยเรือยมารอนรอน ทิพากระจะตกต่ำ
 สนรยาจะไถลต่ำ คำนึงหน้าเจ้าตาตร
 ๑ เรือยเรือยมาเรียงเรียง นกบินเฉียงไปทั้งหมู่
 ตัวเดียวมาพลัดคู่ เหมือนพี่อยู่ผู้เดียวตาย
 ๑ เห็นฝูงยุงรำพ้อน คิดบังอรร้อนรำกราย
 สร้อยทองย่องเยื้องชาย เหมือนสายสวาทินาदनวยจร
 ๑ สาริกามาตามคู่ ชมกันอยู่สู่สมสมร
 แต่พี่นี้อวรณ์ ห่อนเห็นเจ้าเศร้าใจครวญ
 ๑ นางนวลนวลน่ารัก ไม่นวลภักตร์เหมือนทรมสงวน
 แก้วฟันสุดนวล ตั้งนางฟ้าหน้าใຍของ
 ๑ นกแก้วแจ้วแจ้วเสียง จีบไม้เรียงเคียงคู่สอง
 เหมือนพินประคอง รับขวัญน้องต้องมือเรา

มุละเห่

๑ ไก่ฟ้ามาตัวเดียว เดินท่องเที่ยวเลี้ยวเหลียมเขา
 เหมือนพราจากนกเขาว เป่ตาใจเปลี่ยวเหลียวหานาง

- ๑ แหกเต้าเกล้าคู่เคียง เรียงจับไม้ไผ่ ปีกหาง
 เรียมคั่นถึงเอวบาง เคยแนบข้างร่างแรมนาน
- ๑ ดูเหว่าเจ้าจับร้อง สนน้องซ้องเสียงหวาน
 ไพเราะเพราะกังวาล ปานเสียงน้องร้องส่งชาย
- ๑ โนรีสีปานชาติ เหมือนช่างฉลาดวาด แต้ม กาย
 ไม่เท่าเจ้าโฉมฉาย ห่มดาดพรายกรายกรมา
- ๑ สัตว์น้ำเอนดู คอยหาคุอยู่เอย
 เหมือนพี่ที่จากมา ครวญหาเข้าเศร้าเสียใจ
- ๑ บัณฑิตมีหลายพรรณ บ้างชมกันนั้นเพรียกไพร
 ยิ่งฟังวังเวงใจ ถ้วนหลายหลากมากภาษา ฯ

เห่เรื่องกากี (ของเดิม)

โคลง

๑ กางกรอุมโอบแก้ว	กากี
ปึกกระพ้อพาสรี	ส่วง
ฉวยฉาบคานาคี	เป็นเหยื่อ
หางกระหวัดรัดหัว	สู้ไม่รังเรียง ฯ
๑ กางกรอุมโอบแก้ว	เจ้างามแพรวสรวรรพาคี
ปึกปกอกเอวนาง	พลางคลั่งเคล้าเต้าจรจรัด
๑ ฉวยฉาบคานาคา	เป็นภักษาพาผกผัน
หางกระหวัดรัดพัน	คืนเมฆามาสมิพลี
๑ ดลสถานพิมานมาศ	เกลียวกลมสวาคินาณูกากี
เหิมหวนชวนกามิ	ปรีดาเนบแอบอิงองค์
๑ เร่งร่นชั้นเชยปราง	พลางคลั่งเคล้าเต้าบุษบง
กอดเกอเนอวตหง	ปลงสวาคิมสมเสพย์สมร
๑ กากีเน่งน้อยนาณ	อภิวาทประนมกร
ก้มเกล้ากล่าวขออน	ชวนชบหน้าตาเมียงมัน
๑ บัณฑิตกริชาทม	พริ้มยี่เปรมเกษมสันต์
กลมเกลียวเกี้ยวกรพัน	ผันยั่วเข้าเคล้าคู่ถึงชม

๑ สองสุขสองสังวาส
สองสนทนิตถารมย์

๑ เข้มข้มพริ้มภักตรา

แสนสนุกสุขสมพอง

๑ ลมพัดกลัดเมฆเกลื่อน

วลาหกตกโปรยปราย

๑ เหวราเร้งร้น

สองสมกรรมกริชา

แสนสุดสวาทสองสู่สม

กลมเกลียวสู่สมสอง

สาภิรมย์สมจิตรปอง

ในห้องแก้วแพรวพรรณราย

ฟ้าดินเลื่อนแถบแสงพราย

สายสินธุ์นองห้องธารา

ว้ายเกล้าคลื่นหันหรรษา

เป็นผาสุขทุกนิรันตร ๗

เห่เรื่องกาก็

(ไต้มาใหม่)

ข้าละเห่

๑ สุปรรณเพลงเดชะ

ทางปีกบังสุริยน

ร่อนลงสู่ไพชยนต์

เข้านั่งแอบนุชเกล้า

บินบน

มิดฟ้า

ปรางมาศ

แนบเนียนวลสมร ๗

มูละเห่

๑ สุปรรณสำแดงฤทธิ

ร่อนลงตรงบัญชา

๑ กล่าวรศพูนชาติ

ผินหน้ามาพาที

ให้มิดมิดปิดอัมพร

จรส่น้องแก้วกาก็

สายสุดสวาทิ์เจริญศรี

พื่อชახชาญสกา

๑ ประสงค์จันทรัก

หวังเชษฐแก้วกานดา

๑ เสวยบรมย์สมบัติ

แล้วจะพาเจ้าจรจรัล

๑ พี่จะชมทรายแก้ว

แม่น้ำสีทันดร

๑ จะพาชมพิทยาสรร

เหล่าสัตว์ตระกูลวงศ์

๑ จะไต่ชมนารีผล

อยู่ยอดเขาอัศกรรณ

๑ จะพาไปไกรลาส

ดูเทพมาบังคม

๑ เทพบุตรตึงซ้าย

แซกเปลี่ยนเวียนไปมา

๑ อย่าอาไถยมนุษย์เลย

ว่าพาลทางคิดพัน

๑๑

จึงลอบลักเข้ามาหา

ไปสู่ฟ้าพิมานจันทร์

ในสืมลล่เกษมสันต์

เที่ยวชมชั้นพระเมรุธร

งามพรายแพรว์เชิงสิงขร

สิงขรกันเป็นกรรกง

ฝูงกนิรแลเหมหงษ์

อยู่ในดงเขาตักกัณฑ์

งามสกลดั่งแสงสร้อย

ฝูงคนธรรพ์มาเชยชม

เฝ้าเบื้องบาทพระสยาม

จันระบำรำพาลา

สาวสวรรค์ ย้ายมาฝ่ายขวา

กรกว่าไขว้ไฉ่พลวัน

ไปชมเชยพิมานสวรรค์

ผันจุมพิศพิศขมนาง

๗

ชำระเห

๑ กากีกรบ้องบัต

ไยจึงมาย่อยุด

ไม่เกรงพระปิ่นมกุฎ

มาอาจออกกำพร้อง

กรครุฑ

เหนียวน้อง

จอมราช เดยนา

ล่อเลี้ยวเจรจา

๗

มูละเห

๑ กากีกรบ้องบัต

เลี้ยวชานดาลกริทา

๑ ทอบรศพนวาท

ไม่เกรงพระภูบาล

๑ ถึงเป็นชายชาญสกา

ฝ้ายเข้ก็เลศขาย

๑ เสวยทิพพิมานทอง

ไม่ควรรมาผูกพัน

๑ ซึ่งว่าจะพาชม

ขอบรศพงามาน

๑ ครุฑพังสาขุสวาคี

เจ้าดวงทิพมณฑา

ต้องสัมผัสด้วยบักขา

มานะใจให้อัประมาณ

ตัวเจ้านั้โอหังการ

ทั้งไภยพาลในอบาย

ไม่เจตนาอย่าพักหมาย

สายสุริวงศ์พงศเทวัญ

ฝูงนางนึ่งล้วนสาวสวรรค์

จะพากันตถนรกันต์

บรมศุภสนกสนาน

ไม่ควรการอย่าเจรจา

ปรัมาศขนิษฐา

วาจาจัดสารพดงอน

๑	พี่ประมาทอาจหาญนัก	เพราะจงรักเจ้าสายสมร
	เท่าฟ้าแผ่นดินดอน	ห่อนกลัวเวรเพราะหวังใจ
๑	ขอฝากไมตรีจิต	กว่าชีวิตจะตักโขย
	ว่าพลงทางคว่ำใจ	สัพเพกเข้หยอกนาง ๗

จบบทเห่เรื่องกากี

เห็บทสังวาส

โกลง

๑ พืชมพืเชยแล้ว พलगาม
 เจ้ามิอ้ออำคาม ไปพร้อง
 เจ้าเอื่อนมิเออขาม เงินพื อยู่ฤ
 ผินภักตร์มาอย่าข้อง ขัดเค้นเคื่องเลย

๗

ซำละเห

๑ พืชมพืเชยพलग พืถามนางเจ้าไม้อ้อ
 เจ้าเอื่อนอายพืฤ พืขอถามความจริงนาง
 ๑ พิศวงทรงรวรรูป พलगกอดจูบลบคอทาง
 นุดชักสไบบาง พलगคลึงเคล้าเข้ายวนสม
 ๑ พิศรูปก็น่ารัก พิศภักตร์ก็น่าชม
 อ่อนแอ่นอรเอวกลม ชมขวัญน้องต้องตาชาย
 ๑ ใครเห็นเป็นขวัญเนตร ลืมทุกข์ทเวศเจตน์จงหมาย
 มาดนุชสุดเสมอกาย บัวบรรักสักกนาที่

มุละเห

๑ โหยหวนครวญไคร่นาง ออกเพียงฟ้างลั้งชีวี
 นังนอนห่อนฤมิต สิ่งซึ่งสุขทุกเวลา
 ๑ คิดเคยเชยชมน้อง ไม่ห่างห้องสองเสนหา
 เป็นสุขทุกเวลา มาจากใต้ให้อาวรณ์

๑ อักเอ๋ยเคยสังวาศ	กรรมบาราศศลาศคลาสมร
นับเดือนเลื่อนปีจร	ห่อนเห็นแล้วแก้วตาเรียม
๑ พุ่มพวงดวงดอกฟ้า	ในไต้หล้าหาไหนเทียม
โฉมงามทรามแสงจ๋ม	เรียมรักเจ้าเท่าดวงใจ ฯ

—❖—
เห่ควาญ

โคลง

๑ รอนรอนสรียคล้อย	สายัณห์
เร้อยเร้อยเรอแสงจันทร์	ส่องฟ้า
รอนรอนจิตรกระสัน	เสี้ยวสวดี แม่เอย
เร้อยเร้อยเรียมคอยถ้ำ	ทั้นห่อนเห็น ฯ

ภาพ

๑ เร้อยเร้อยมารอนรอน	สรียาจรเข้าสายัณห์
เรอร่องส่องสีจันทร์	ส่งแสงกล้านาพิสง
๑ รวีรวิจันทร์แจ่มฟ้า	เหมือนภักตราหน้านวลผจง
สูงสวยรวรูปทรง	ส่งสีเจ้าเท่าสีจันทร์
๑ เหวอ่อนช้ออ่อนองค์	โฉมองค์ ทรงสาวสวรรค์
หาไหนไม่เทียมทัน	ขวัญเนตรพินนารัก
๑ ขาวสุดพุดจิบจิ้น	เจ้ามีสีนพมีศักดิ์
ทั้งวังเขาขงันัก	แต่พี่รักเจ้าคนเดียว
๑ นอนนั่งตั้งอาไถย	สายสุดใจไม่แลเหลียว
หวังชมสมกมลเกลียว	ควรวณ้องข้องใจเคื่อง

ข้าละเห่

- ๑ ขาวสุดฟุดซ้นแซม
โถมอากว่าทั้งเมือง
- ๑ ได้น้องทองนพมาศ
ร่วมเรือนเพื่อนพิงแขน
- ๑ ฝนตกยกปีกป้อง
ชิดเชือนอนนจำ
- ๑ รักนุชสุดสายใจ
ขอต่อน้องอายเหนียว
- ๑ ฝนตกฝนหากตก
ลมพัดรับขวัญบน
- ๑ ฝนตกไม่ทั่วฟ้า
ไม่เป็นในอกเรา

เนื้อแอร่มอร่ามเหลือง
หนแห่งใดไม่เหมือนเลย
มาสังวาสพาดชมเชย
เคยวิงวอนอ่อนหวานคำ
ฟ้าร้องต้องเอาตนจำ
อ่อนลมล่อนอกเรียม
ต้องหุไทยไม่เท่าเทียม
เกรียมจิตรเจ้าฟ้าทุกชั้น
แก้วกับอกอย่าโกรธฝน
แก้วโกมลมานอนเนา
เย็นแหล่งหล้าในภูเขา
เพราะเพื่อนเกล้าเจ้าอยู่ไกล

มุละเห่

- ๑ เรียมรำน้าตาดก
แสนคนึงถึงสายใจ

อกร้อนรุ่มดังสุ่มไฟ
เจ้าไกลสวดี นีราศเรียม

โคลง

๑ เสียงสรวลระรื้น	เสียงใด
เสียงนุชพีญาใคร	ใครรู้
เสียงสรวลเสียงทรมไวบ	นุชพี มาแม่
เสียงบังอรสมรผู้	อันนั้นฤมี ฯ

มุละเห่

๑ เสียงสรวลระรื้น	เสียงแก้วพีญาเสียงใคร
เสียงสรวลเสียงทรมไวบ	สุดสายใจพี่ตามมา
๑ ลมชวยรายกลิ้งน่อง	หอมเรือบต้องคลองนาสา
เคลือบเคลื่นเห็นคล้ายมา	เหลียวหาเจ้าเป่าแว้งเว
๑ ยามสองน่องยามขำ	ทุกคืนคำอำอกเอง
เสียงปี่ม้ครวญเครง	เหมือนเรียมคร่ำรำครวญนาน
๑ ถ่วงสามยามปลายแล้ว	จนโกแก้วแว่วขันขาน
ม้อยหลับกลับบันดาล	ฝันเห็นน้องต้องคิดตา
๑ เพรางายววยเสพยัรศ	แสนกำสรดอดโอชา
อ้มทุกซ์อ้มชดนา	อ้มโศกานั่นองชล
๑ เวรามาทันแล้ว	จึงจำแคล้วแก้วโกมล
ให้แก่นแสนสุดทน	ทุกซ์ถึงเจ้าเศร้าเสียดาบ
๑ งามทรงวงศ์วงศ์	งามมารยาตขนาดกรกราย
งามพริ้มข้มยิ้มพราย	งามคำหวานตานใจถวิล

๑ แต่ข้าเท่าถึงเย็น
ชายใดในแผ่นดิน

กล่าวกลืนเข็ญเป็นอาจิน
ไม่เหมือนผีที่ตรอมใจ ๗

โคลง

๑ เรียมทนทุกข์แต่เช้า ถึงเย็น
มาสู่สุขคืนเข็ญ หมั่นไหม้
ชายใดจากสมรเป็น ทุกข์เท่า เรียมเลย
จากคู่วันเดียวได้ ทุกข์ปีมานปี ๗

สวะเห

๑ เห่แลเรือ เหละเห่เห เห่โหวเห่โหว เห่โหวเห่เห
เห่เห เห่เหเห โอละเห
๑ สาละวะเห โหเหเห เหเห เหเหเห โอละเห
๑ ข้าละวะเห เหเห เห่เหเห โอละเห เจ้าเอยกั๊พาย
พักั๊พาย พายเอยลง พายลงให้เต็มพาย โอวโอวเห
๑ ข้าละวะเห โหเหเห เหเห เหเหเห โอละเห
มุละเห มุละเหเหเห โอเห่มาร โอเห่เจ้าข้า โอเห่เจ้าข้า
มาราไชโย สี่เอยไชโย สี่ไชยแก้วเอย ไชยเอยแก้ว
ไชยแก้วพ่อเอย โอวโอว ๗

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒

เห็บทชมเครื่องควา

โคลง

๑ แก่งไก่อ้นั้นเนื้อ นพคุณ พี่เอย
 หอมยี่หรรสรณุน เนียบร้อน
 ชายใดบริโภคนุญช พิศวาส หวังนา
 แรงอยากยอหัดถ์ซ้อน ออกให้หวานเสวง ฯ

ภาพย

๑ มัศหมันแก่งแก้วตา หอมยี่หรรสร้อนแรง
 ชายใดได้กลิ่นแก่ง แรงอยากให้ไฟฝันหา
 ๑ ย่ำใหญ่ใส่สารพัด วางงานจัดหลายเหลือตรา
 รศดีด้วยน้ำปลา ยับนล้ายาวนานใจ
 ๑ ตับเหล็กกลวกล่อนต้ม เชื้อน้สั่มโรยพริกไทย
 โอชาจะหาไหน ไม่มีเทียบเปรียบมือนาง
 ๑ หมูเนมແລมเลศรส พร้อมพริกสดใบทองหลาง
 พิศห่อเห็นรางซาง ห่างห่อหวานป่วนใจโหย
 ๑ ก้อยกึ่งปรุงประทีน วางถึงลิ้นดินแดโดย
 รศพิพย์หยิบมาโปรย ฤจักเปรียบเทียบทันขวัญ
 ๑ เทโพพนเนื้อท้อง เปนมันย่องล่องลอยมัน
 นำชตรศกรมกรัน ของสวรรค์เสวยรมย์

- ๑ ความรักก็เปลี่ยนท่า
กล่อ้มกล่อมเกลี้ยงกลม
๑ เข้าหุงปรุอย่างเทศ
ใครหุงปรุไม่เป็น
๑ เหลือรู้หมูป่าต้ม
รอยเงี้ยวแห่งความจำ
๑ ซ้ำซ้ำพลาเนื้อสด
คิดความยามถนอม
๑ ลำเตี้ยคิดเตี้ยน้อง
ลดหลั่นชั้นชอบกล
๑ เห็นห่มห่มทรวงเศร้า
เจ็บไกลใจอาวรณ์
๑ รังนกนั่งน่าชุด
นกพรากจากรังรวง
๑ ไต่ปลาเสแสสร้างว่า
ใบโศกบอกโศกครวญ
๑ ผักโคมซื้อเพราะพร้อง
ผักหวานชานทรวงใน
- ทำน้ายาอย่างแกงขม
ขมไม่วายกลับคล้ายเห็น
รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
เช่นตึงมิตรประดิษฐ์ทำ
แกงคั่วขมใส่ระกำ
ซ้ำทรวงเศร้าเจ้าตราครดอม
พุงปรากฏรสเห็นหอม
สนิทเนื้อเจ้าเสาวคนธ์
นอนเตี้ยทองท่าเมืองบน
ชลอยกนิทรคิดแนบนอน
รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน
ร้อนรุ่มรุ่มกลุ้มกลางทรวง
โอชารศกว่าทั้งปวง
เหมือนเรียบร้างท่าห้องหวน
ดจวจากระบิดกระบวน
ให้พี่เศร้าเจ้าดวงใจ
เป็นโคมน้องฤาโคมไหน
ใคร่ครวญรักผักหวานนาง ฯ

เห็บทชมผลไม้

โคลง

๑ ผลชิดแซ่อ้มโอ	เอมใจ
หอมชั้นกลิ่นหวานใน	อกซู้
ร่นร่นรศรมยู่ใด	ฤาตุจ นแม่
หวานเลิศเหลือรู้	แต่เนองนงพาล ๗

ภาพยี่

๑ ผลชิดแซ่อ้มอบ	หอมตระหลบล้ำเหลือหวาน
รสไหนไม่เปรียบปาน	หวานเหลือแล้วแก้วกลอยใจ
๑ ตาตเฉาะเหมาะใจจริง	รสเย็นยิ่งเย็นใจ
คิดความยามพิศมัย	หมายเหมือนจริงยิ่งอยากเห็น
๑ ผลจากเจ้าตอยแก้ว	บอกความแล้วจากจำเปน
จากชั้นน้ำตากระเด็น	เปนทุกข์ทำหน้านวลแดง
๑ หมายกปรางนางปอกแล้ว	ใส่โถแก้วแพร่พรายแสง
ยามชั้นร่นโรยแรง	ปรางอ้มอบซาบนาสา
๑ หวนห้วงม่วงหมอนทอง	อีกอร่องรศโอชา
คิดความยามนิทรา	อุราแนบแอบอกอร
๑ ถิ่นจี่มีครุ่นครุ่น	เรียกส่มขุนไชนามกร
หวนถวิลถวิลมลงอน	ช้ออันถ้อยร้อขกระบวน
๑ พลับจิ้นจักด้วยมีด	ทำประณีตน้ำตาลกวน
คิดโอยฐอ้อนอ้มขวน	ขลยั้งพลับขยับขยับพรณ

- ๑ น้อยหน้านำเมล็ดออก ปล่อนเปลือกปอกเป็นอสังกรย์
มือใครไหนจักทัน เทียบเทียมที่ฝีมือนาง
- ๑ ผลเกิดพิเศษสด โอชารศล้ำเลิศปาง
คำนึงถึงเอบาง สางเกษแสนขนเม่นสอย
- ๑ ทับทิมพร้อมตาตรู ใส่จันดุดจเม็ดพลอย
สุกแสงแดงจกย้อย อย่างแหวนก้อยแก้วตาชาย
- ๑ ทุเรียนเจียนทองปู เนื้อดีดูเหลืองเรื่องพราย
เหมือนศรีฉวีกาย สายสวดีพิที่คู่คิด
- ๑ ลางสดแสงเนื่อหอม ผลอมงอมรสหวานสนิท
กลืนพลางทางเพ่งพิศ ถัดยามสารทษาตรามา
- ๑ ผลเงาะไม่งามเงะ มล่อนเมล็ดและเหลือปัญญา
หวนเห็นเช่นรจนา จำเจ้าเงาะเพราะเห็นงาม
- ๑ สละล้ำแสงผล ถัดถ้ำต้นแน่นหนาหนาม
ทำที่มปมป็นกาม นามสละมละเมตตา ๗

เห็บทชฌมเครืองหวาน

โคลง

๑ สัซขยานำไ้คู้่น เคยมี
 เกมกับเข้าเห้นยวสี โศกยอม
 เปนไ้ในย่นำวาทิ สมรแม่ มาแม่
 แลลงว่าโศกเสมอพ้อม เพียบแอ้อกอ ฯ

ภาพย้

๑ สัซขยานำตั้งไ้ เข้าเห้นยวสีโศกแสดง
 เปนไ้ในย่นำค้อบแกลง แจ้งว่าเจ้าเคร้าโศกเหลือ
 ๑ ซำหรีมลั้มหวานด้า แทรกไ้ส้กัะทิจื่อ
 วิตกอกเห้งเครือ ไ้เสพย้หรีมพิมเสนโรย
 ๑ ถำเจียกซ้อขนม นึกโณมณมหอมชวยโซย
 ไ้กลกลั่นดินแดโดย โหยไ้ไห้บุหงางาม
 ๑ มีศกอดกอดอย่างไ้ไร นำสงสยไ้คร้อถาม
 กอดเคล้นจะเห้นความ ขนมนามนี้ยังแกลง
 ๑ ลุดต่นำขม แฝ่แฝ่นกลมเพียงแฝ่นแผง
 โอขานำไ้โกแกง แกลงของแขกเปเลกกลั่นอา
 ๑ ขนมจับเจ้าจับห่อ งามสมส้อประพิมประพาย
 นึกน้องน่งจับทวย ชายพกจับกลีบแนบเนี่ยน

- ๑ รศรภัยกัลลำนํ้า
ค่านึงน้วนางเจียน
- ๑ ทองหยิบพิภพเทียมทัด
หลงหยิบว่าชาดม
- ๑ ขนมผิงผิงผ่าวร้อน
ร้อนนักรักแรมไกล
- ๑ รังไรโรยด้วยแป้ง
โอ้ออกนกกั้งปวง
- ๑ ทองหยอดทอดสนิท
สองปีสองปีดบัง
- ๑ งามจริงงามกุฎ
เรียบร่ำค่านึงปอง
- ๑ บัวลอยเล่ห์บัวงาม
ปลั่งเปล่งเครื่องยุคล
- ๑ ช่อม่วงเหมาะมีรส
คิดสี่สไบคลุม
- ๑ ฝอยทองเปนของไข
คิดความยามเขาวมาลัย
- ประดิษฐ์ทำขนมเทียน
เทียนหล่อเหลาเกลากลึงกลม
- สามหยิบชั้ดน้ำเชยชม
ก้มหน้าเมินเงินขวยใจ
- เพียงไฟฟอนฟอกทรวงใน
เมื่อไรเห็นจะเย็นทรวง
- เหมือนนกแก่งทำรังรวง
ยังยืนดื้อด้วยมีรัง
- ทองม้วนมีดคิดความหลัง
แต่ถ้าพึงสองต่อสอง
- ใส่ชื่อคุณงามกุฎทอง
สอ้งน่องนั้นเคยยล
- คิดบัวงามแก้วกับตน
สถนุชดุจประทุม
- หอมปรากฏกลโกสุม
หุ้มห่มม่วงดวงพุดตาล
- เหมือนเส้นไหมไขของหวาน
เย็บชุนไขไหมทองจีน ฯ

เห่ครวญเข้ากับนักขัตฤกษ์

โคลง

๑ หวนเห็นหีบหมากเจ้า จัดเจียน มาแม่
 พลจับต้อยอดเนียน น้ำเคี้ยว
 กลักล่องกระวานเจียน มื้อย ปั้นเฮย
 บุหรืใส่กล่องเงี้ยว ลอบให้เหลือหาญ ฯ

ภาพยี่

๑ หมากเจียนเจ้างามปลอด พลต้อยอดน้ำเอนดู
 กระวานอีกกานพลู บุหรืให้ใจเหลือหาญ
 ๑ เช็ดหน้าซุบนาอบ หอมตระหลบดอกดวงมาลัย
 บังอรซ่อนใส่พาน ส่งมาให้ไม่วैनวัน
 ๑ เดือนสามลำเภา มา มีใบชาชาติจุหลัน
 ถ้ำค้อยู่เคียงกัน กับให้เห็นเป็นปฤษฎา
 ๑ เดือนห้าร้อนจัด เจ้าให้พัดด้ามจิวมา
 เรื่องร้อนผ่อนเพทนา เพื่อพินดาไม่ละเลย
 ๑ คำนึงถึงเดือนหก ท้วทายกตามโคมเคย
 งามสุดนุชพิเอย ได้เห็นกันวันบูชา
 ๑ เดือนแปดวันเพ็ญเจ้า ย่อมไปเข้าพระพรรษา
 รับศีลอย่างสีกา ด้วยเจตนาจันจใน
 ๑ เห็นนวลครวญครุ่นคิด กำเรบจิตรวาบหวนไหว
 ไปได้ก็จะไป โอบเอวอ้อมพุ่มพวงพยุง

- ๑ ขามฝนคลเดือนสิบ
หาของต้องการปรุง
๑ เดือนสิบเจ็ดเด็ดแต่ต้น
เห็นเรือไล่ถ้อย
๑ คิทรูปหน้ารักเหลือ
คิดเนตรจำค้อมคม
๑ ถูเดือนสิบสอง
จันล่องท่องเที่ยวชล
๑ แข่งแข่งเลี้ยงเกร์
พาหยังอังก้องกังวาล
๑ ทุกถาลอบเล็งลักษณะ
ดูไหนไม่เทียบเทียม
๑ เดือนยี่พิธีพญา
สาวหนุ่มกำหนดนัด
๑ เรียมเตร่ตรวจทุกช่อง
ว่าวันดินแดนอัน
๑ เชื้อวชาญกระดานตัน
ถือท้ายกายอ่อนโอน
๑ แรมคำรำไห่หวาน
เคยเห็นเป็นอาจณ
- เริ่มเข้าพิพม์เจ้าจะหุง
มุ่งใจจิตรประดิษฐประคอง
ขามกฐินทุกวันคอย
กลอยกลับเห็นเช่นแรกสม
คิดน้อมเนื้อหน้าเขยชม
ผมหอมขึ้นขึ้นรสคนช
หญิงชายช่องแซ่อิงอด
ชลผ้าป่าราตรีกาล
ปานเรียมตีทรงประหาร
สารคุณ้องร้องเรียกเรียม
ไม่พบภักตร์เจ้างามเสงี่ยม
ร่วมรักเรียมรูปร่างรัต
โยนชิงช้าชนแออัด
ทศนาแห่แลหากัน
ไม่เห็นน้องเนื่อนวลจันทร์
หันเห็นทำชิงช้าโยน
โยกเขกยลคนหกโหน
โดนคิดได้ดั่งใจถวิล
แห่อศวรย่ำยามยิน
ช้าหงษ์เห่เล่ห์ลมพราหมณ์

๑ โอโมอวดสวดสำเนียง	ไม่เหมือนเสียงนางนงราม
ถ้าเลิศเลิศโฉมงาม	ยามเย็นเจ้าเจ้าอ่านฉันท
๑ อ่อนหวานสารเสนาะ	เพราะอักษรกลอนพาดพัน
แจ้วเจื้อยใจจาบัลย์	ทุกวันหวังฟังเสียงสมร
๑ ห้าคำย่ำยามปลาย	เห็นมารายน์เร่งอวรณ์
อยู่ใกล้จะใคร่จร	ไปรับเจ้าเกล้าคลอมา
๑ เดือนแรมเหมือนเริ่มคาง	เรื่องรักร้างแรมขนิษฐา
แรมรศแรมพจนา	แรมเห็นหน้าหนึ่งนอนแรม

โคลง

๑ ดลเดือนมหารั้วเจ้า	เช่นปี ใหม่แม่
มะหุ่งนประปรานทวิ	เทวศให้
ห่อนเห็นมิ่งมารศรี	เสมอชีพ มานา
เริ่มลูปอกได้ไฉ	คู่ขันทรวงเช่น ฯ
ภาพย์	
๑ ดลเดือนเรียมมหารั้ว	ขึ้นสองคำแจกตั้งการ
เจ้าเช่นสืบวันวาร	ประหารอกฟกฟมไฉน
๑ มหารั้วเรียมคอยคร่ำ	ไม่เห็นเจ้าเศร้าเสียใจ
ลูปอกโอ้อาไฉ	ลาดดลคำสรวญเช่น ฯ

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕

เห่ชมโฉม

-
๑ พิศภักตร์ภักตร์ผ่องผุด	งามบริสุทธิ์เล่ห์จันทร์
พิศเนตรเนตรยิ่งสร	รอนจิตร้ำล้าเหลือคณ
๑ พิศขนงวงดั่งวาด	นาสิกผาดพองามสม
พิศปรางปรางนำชม	ปรางทองเปรียบไม้เทียบทัน
๑ พิศโอษฐ์โอษฐ์แฉล้ม	ยามยิ้มแย้มเห็นไรฟัน
คำขลิบยับเปรมัน	ฟันปากเขื่อนเอนอายองค์
๑ พิศกรรณกรรณบางเรียบ	สันทัดเทียบกลีบบุษบง
พิศสอสอระหง	ทรงงามสรรพรับอัญญา
๑ พิศถันถันเต่งตั้ง	ดุจดังดอกปทุมมา
กล้ายกล้ายชายไฉยนา	น้ำใครต้องดองเลี่ยมถวน
๑ งามกรอ่อนโอนหัดถ์	งามนิ้วทศนขานวล
กรีดกรายชายกระบวน	ชวนใจพินมาดหมาย
๑ เหวอ่อนท่อนเพลากลม	สูงต่ำสมพอควรกาย
ผิวผ่องดังทองพราย	สายสุดสวาดิบาดตาเรียม
๑ พิศภักตร์ตลอดบาท	งามผุดผาดหาไหนเทียม
ยามต้องน้องอายเหนียม	เรียมรักเจ้าเท่าชั่ว

- ๑ กล่าวคำขำอ่อนหวาน เพราะเปรียบปานเพลงดนตรี
 เสนาะเสียงเจ้าพาที จับจิตรจงปลงฤไทย
 ๑ พม้นพ้หมายมาด มาแล้วคลาศบังเอนไป
 แม่นไฉเจ้าทรมไวย ไม่เห็นห่างร้างรักเอย ฯ

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖

เห่ชมกระบวนเรือ

โคลง

- ๑ ปางเสด็จประเวศห้วงชลธิ์
 ทรงมหาจักรี เกียรติกิจ้อง
 พรั่งพร้อมยุทธนาวี แหนแห่
 เสียงอรัญทั่วท้อง ถิ่นด้าวอ่าวสยาม ฯ

กาพย์

- ๑ พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามสดศรี
 มหาจักรีมี เกียรติกิจ้องท้องสาคร
 ๑ นาวารายุทธ อุตลุดแลสตอน
 แห่ห้อมจอมนคร ราวจะรอนรูปเปลื้อง
 ๑ ธงทิวปลิวระยับ สีสลับขาวแดงเหลือง
 อันธงพระทรงเมือง เหลืองอร่ามดูงามตา
 ๑ ธงตรามหาราช ผ่องผุดผาดในเวหา
 รูปครุฑะราชา อัปก็กว้างท่าทางบิน

- ๑ ชงแดงดงแสงชาด
บอกตรงธงแผ่นดิน
- ๑ จักรีนาวีราช
สร้างราวอาภรณ์
- ๑ ใหญ่กว่านาวาสรพ
บรรดานาวไทย
- ๑ ปืนไฟใหญ่ประเภท
สามารถอาจเหี้ยนหัน
- ๑ อักษรหกปอนด์หนัก
เตรียมอยู่สู้ศึกแข็ง
- ๑ พาลั้งทั้งปี
เรือปืนยืนยุทธยัง
- ๑ เรือแรงกำแหงยุทธ
คอยสู้ศัตรูพาล
- ๑ สู้กรัฟครองเมืองศรี
เรือปืนยืนยุทธไกร
- ๑ สู้รบมณฑลกล้ำ
หาญต่อบร่อเกณฑ์
- ๑ เรือเสื่อทยานชล
กั้นกล้าในสาคร
- ลายขั้วกาจก้องกาอิน
ถิ่นสยามอันงามอน
- ทิพอาสน์องค์ภูธร
เพื่อประดับทับเรือไทย
- ในกองทัพพลไกร
ในบัดนี้ไม่มีทัน
- สิ้นวเสษสุดแขงขัน
ผันหน้าสู้ศัตรูแรง
- ก็พร้อมพรักศึกดีกำแหง
แข็งอยู่ยุทธ์สุดกำลัง
- รับเล่นตามงามเงื่อนขลัง
ดังกระบี่พาลี่หาญ
- มกุฎราชกุมาร
ผู้อยู่คุมมกุฎไทย
- สุรนาวีมั่งขวัญไชย
เหมือนพญาพานะเรนทร์
- นาวาการาดตระเวน
สีกัสรีปรูญ
- พิฆาตพลริบสุขอน
บ่ย่อหย่อนยุทธนา

๑ เรือเสื่อคำรณสินธุ์

จุโจอมและโถมถา

๑ อีกรือตอร์ ปิโต

ว่องไวไล่ย่อนแย้ง

๑ กระบวนถ้วนเด่นด่อง

อชีกดุกี้กัใจ

พินาณินอริผลา

กล่ำประยุทธ์จนสุดแรง

วังโรรีฟ้เท่าแขง

ยักย้ายลอคคอดเอาไชย

ไปแทบท้องชลาไลย

จิตจักสัสศัตรูปาล ๗

เห็นมพระนคร

โคดง

๑ ถ้องดอยในน่านน้ำ

จากเทพนครคตา

ชมวังสพรั่งปรา

ชมนครเขตรเคา

เจ้าพญา

กลาตเตา

สาทรัน

เงื่อนเม่นเมืองราม

กาพย์

๑ ถ้องดอยในน่านน้ำ

จากกรงเทพมหา

๑ ค่อยเลื่อนเคลอนนาวา

ไว้จักร์ถ้องนที

๑ เหลือบแลชะเงัฟิศ

เคยเที่ยวลตเลี้ยวชม

วิเศษลำเจ้าพญา

นครราชธานี

จากน้าท่าวาสกริ

นาวิเรือยเฉื่อยตามลม

ดุสิตวนารมย์

ดมบุบผาสารพวรรณ

๑ ชมวังดั่งวิมาน	ถิ่นสถานมัจฉวัน
เพลินพิศไพจิตรสร	พะงามเนตรวิเศษชม
๑ สลั่งปรางมหันต์	อนันตสมาคม
อัมพรสถานสม	เป็นสถานพิมานอินทร์
๑ สถานวิมานเมฆ	เอกอาสน์โอ้อั่วโกสินทร์
อภิเสกตฤตถิณ	โอบยศยงองค์ภูบาล
๑ ดำหนักลำนักตา	จิตรดาระโหลฐาน
ที่พระอวตาร	ตำราญรมย์ภิรมยา
๑ สะพร้งวังอนุช	ผู้ทรงสุดเสนาหา
ปารุสก์สุดเพลินตา	สวนกุหลาบปลาบปลื้มใจ
๑ ดำหนักพระชนนี	มีนามว่าพญาไทย
อยู่ทางบ่อห่างไกล	ใกล้ดุสิตวนาภา
๑ นาวผ่านนิเวศน์	พระทรงเดชจอมประชา
พิณพิศเพลินตา	ตระการตรุดูเลิศดี
๑ สลั่งปรางค์ปราสาท	ประกอบมาสมณศรี
ระยับจับระพี	สีสว่างกลางอัมพร
๑ ปราสาทราชฐาน	อวตารสโมสร
ยังยอดสอดสลอน	ยอนยั่วฟ้านนิยม
๑ จักรี่พระที่นั่ง	สามยอดตั้งตระดาหม
ตำราญสถานสม	สถิตย์ถื่นปิ่นนรา

๑ ดุสิตปราสาทตั้ง

พิมานรักษา

๑ มณฑลเข็รเสถียรศักดิ์

เคียงไกลคือไพศาล

๑ ฝ่ายน้ำสง่าสิ้น

พระโรงภูวนัย

๑ อารามวัดพระศรี

มงคลมหาสถาน

๑ อันกรุงรุ่งเรืองกิตติ

เลิศล้วนชวนจิตชม

๑ ถนนสถลมารค

รุ่งเรืองดังเมืองราม

พระมนงกะศิลา

อุดมอาสน์ราชฐาน

จักรพรรดิพิมาน

ทักษิณที่สุขาลัย

อมรินทร์วินิจัย

ธประศาสน์ราชการ

รัตนศาสดาการ

บุษนิย์ทนิยม

ที่สถิตย์พิโรดม

สมเกียรติเมืองสยาม

อีกคลองหลากล้วนแสงาม

จักรพรรดิ ฉัตรสากล

เห็นมทางไปปากน้ำ

โคลง

๑ เล่นเรือมาแข่งข้ำ

แลเหลือบเหลียวหลังแล

ใจโยนประหนึ่งแพ

ลมเนื้อขระเรือยสร้าน

ตามกระแสน

ไผ่บ้าน

โดนคลื่น

จิตเศร้าหาศรี

กาพย์

- ๑ เรื่อยเรื่อยเรื่อลอลำ
แลเลื้อบเลี้ยวหลังแล
ตามสายน้ำถูกกระแส
ไผ่ถึงบ้านสร้านโศกใจ
- ๑ เรือแพแลสพรั่ง
เพโยนโยนเหมือนใจ
คลื่นโดนฝั่งก็กวัดไกว
เรียมผู้ไผ่ถึงเคหา
- ๑ ผ่านหน้าวัดอรุณ
ขอบุญการุญพา
เคยทำบุญบูชา
ให้ข้าสมอารมณ์หวัง
- ๑ ขออย่าให้ข้าศึก
สามารถอาจกินพัง
ผู้พลีอาจกำลัง
พระปรารักษ์ศรีธานีไทย
- ๑ ผ่านทางบางคอแหลม
แหลมหลักจักหาไหน
ข้อบางเนมเหน็บดวงใจ
เหมือนแหลมคำเจ้าร้าวอน
- ๑ ปากลัดตัดวิถี
วานลัดตัดทางจร
ทางที่สู่สาคร
คลสู่เจ้าตัดเศร้าใจ
- ๑ ยามมองช่องนนทรี
หลังคาเคหาใน
เห็นธาน้อยอยู่ไกล ๆ
นครยวนชวนจิตผัน
- ๑ เห็นเสาวิฑูรย์เด่น
ถนัดอัศจรรย์
เป็นของเลิศประเสริฐครัน
พูดกันไฉนไม่มีสาย
- ๑ ดรวากับสองจิต
เหมือนดาร์กดาช
มิตรต่อมิตรคิดเหมือนหมา
ตาเห็นรักประจักษ์ใจ

๑ ผ่านบ้อมเสื่อซ่อนเล็บ
โบราณท่านตั้งไว้

๑ ยิ่งเบี่ยงเพลงกลางน้ำ
อนิจจามัจฉา

๑ ฝืนเสื่อสมุทบ้อม
ยิ่งปิ่นครั้นครั้นดัง

๑ สมุททะเลเจดีย์
เอี่ยมโอสโมสร

๑ นาวมายังหยุด
คูเมืองรุ่งเรืองร้าน

๑ เรือรอพอเวลา
ก็เลื่อนเคลื่อนคลาไคล

๑ ลมเฉื่อยเรื่อย ๆ พา
ร่นรวบรวบมวญม

๑ ลมพัดไม่จัดจ้าน
เหมือนยามเจ้าทรมไวย

๑ อากาศสอาดโปร่ง
แต่จิตคิดถึงศรี

นิกน่ำเจ็บดวงหทัย
ให้เลื่องเหมาะจำเภาะดี

ไม่ผิดล้าถุกนาวิ

บ้อมปรักแด่หักพัง

หนึ่งนั้นบ้อมดุแขงขลัง

ค่านับองค์พระทรงศร

บุษนีย์ประนมกร

กลางวิมลชลธาร

ยังสมุททะเลปราการ

ตลาดของที่ต้องใจ

น้ำขึ้นมามากพอไป

ไปสู่ห้องทเลม

กลืนบุบผามารวบรมย์

ที่เคยคมขมชื่นใจ

พอประมาณไม่แรงไป

พัตราเพยเชยฤดี

สบายโล่งกลางวาร

จิตจึงเหงาเศร้าอาดูร ฯ

เห่ชมปลา

โคลง

๑ ผุ่งปลาตาตาช้อง ทเลหลวง
 ดุชาติมัตตยาปวง คู่เกล้า
 ยิ่งดุษฎีโหมทรวง แสนโสภ
 โอ้คนึงถึงเจ้า จิตว่าเหว่ถวิล

กาพย์

๑ ผุ่งปลาตาตาช้อง ว้ายเกลื่อนกลาดทเลหลวง
 ดุชาติมัตตยาปวง เกียงคู่เกล้าเข้าวนเขย
 ๑ ยิ่งแลชะเง้อพิศ ยิ่งเสรว์จิตนิจจาเอ๋ย
 ราวปลาแม่สร้อย ให้เรียมเสรว์เหงาวิญญา
 ๑ ปลาช่อนช่อน หวลคำนึงถึงเคหา
 คำนึงถึงแก้วตา พกนอยผู้กลอยใจ
 ๑ กุเราเข้าวนจิต คิดถึงมิตรชิตหทัย
 เรายู่คู่พิสมัย เราทั้งสองครองคู่กัน
 ๑ เนื่ออ่อนอ่อนแต่ช่อ ฤาเปรียบเนื่อนางสวรรค์
 นวลนัยกรช่อนวลจันทร์ ไม่นวลเท่าเจ้า นวลเขา
 ๑ กะพงเปรียบพวงขลุ่ย อันแออัดในดวงแด
 ห้างเจ้าเฝ้าท้อแท้ เหมือนนกกพงคดหน้าขหนาม

๑ โดมามาว่าขล่อ

วานมาหานงราม

๑ ตาเดี้ยวลคเลี้ยวล

เรีสร้างห่างแก้วตา

๑ ฉลามตะกลามเหลือ

ตุกล้ายชายข้างเกี้ยว

๑ ฉลามอันหยามหยาบ

น้องเราเจ้าคงเคย

๑ นางนวลนกกตเด

นางนวลเปรียบนวลน้อง

๑ ดนกลแสนฉลาด

ร้อนเร่เหหันไป

๑ เปรียบปลาเหมือนเรือดำ

เล่นลอคคอคมาดี

๑ นางนวลบินลอยล่อง

ไวเจี้ยวเฉียวโฉบปลา

๑ ดูนกนกโฉบปลา

สามารถอาจสังหาร

๑ อ้นกวีหคหาญ

ช่วยถ่อหนังสือไป

พอเห็นได้ไต้้นังาม

ทรมสงวนชวณางมา

ก็ยังดีกว่าพี่ยา

สองตาแลแพ้ตาเดี้ยว

ว่ายตามเรื่อรวคเร็วเจี้ยว

เที้ยวคอยมองหาช่องเขย

เสียที่ราบละเจ้าเอ้ย

มิให้ชู้ชิงคู่ครอง

บินร้อนเร่เหหันมอง

นกฤาเท่าเจ้านวลไย

เหมือนอากาศะยานโคล

เที้ยวตรวจดูหมู่รี

เดินไต้้น้ำสาครศรี

เรือลำใหญ่ไต้บังครา

มองถนั้มัตตสยา

ไปกินเล่นเป็นอาหาร

ก็เหมือนอากาศะยาน

เรือไต้้น้ำระยำไป

เราขอวานบ้างเปนไร

ถึงเรือนเจ้าเขาวพา

๑ พิริบเขาเลียงไว	เขาก็ไช้อุสสารา
นางนวลชวนเชิญมา	เปนทูตาทถึงนวลเชย
๑ กระไรช่างใจดำ	ไม่ฟังคำเราบ้างเลย
แตกจันจิจาเอ๋ย	เหมือนเพลิงรุ่มสุ่มอกกรรม
๑ คำนึงถึงเจ้าพี่	ราวไฟจี้้ออารมณ์
เรศร้างห่างเหินชม	ว่าเหวจิตคิดถวิล

๓

เห่ชมชายทะเล

โคลง

๑ สี่ซังซังซอแล้ว	อย่าซัง
อย่าโกรธพี่จริงจัง	จิตข้อง
ตัวไกลจิตก็ยัง	เนาแนบ
เสนห์สนทน้อง	นิจไอ้อาคูร

๓

กาพย์

๑ สี่ซังซังแต่ซอ	เกาะนั้นฤจะซังไกร
ขอแต่แม่ดวงใจ	อย่าซังซังพี่จริงจัง
๑ ตัวไกลใจพี่อยู่	เป็นค่อน้องครองเย็นยัง
ห่างเจ้าพี่แลหลัง	ตั้งใจติมิตรสพมาน
๑ บางพระนีกถึงพระ	บุษณีย์ที่สักการ
แต่งตั้งยังสถาน	แทบหวนอนขอพรครอง

- ๑ ผ่านทางบางปลาสร้อย
 นึกสร้อยสายเพ็ชรทอง
 ๑ บางนบุรีงาม
 แลท้องทเลวน
 ๑ อ่างหินน้ำอ่างหิน
 โอ้วายพาพาล
 ๑ เรือผ่านเกาะกระต่าย
 จะเขียนสาราจิน
 ๑ ถึงอ่าวพุทธรักษา
 คิดถึงพุทธรักษาเจ้า
 ๑ คลุกพริกกับเกลือดี
 เสริ้งงานกลับบ้านมา
 ๑ ครั้นถึงทุ่งไก่อเตี้ย
 นึกยามเจ้าทรมานไวย
 ๑ เดินผ่านร้านดอกไม้
 เคยชวนโฉมบุพผิน
 ๑ เกาะขอเหมือนนอเจ้า
 เสริ้งขอบมิควร
 ๑ เข้าถึงสัตะหีบ
 นึกยามเจ้าทรมานชม
- จิตละห้อยละเหี่ยหมอง
 คล่องศอเจ้าเข้ากะมล
 อันออกนามว่าเมืองชล
 ชลนัยน์ไพลลงธาร
 ที่ยุพินเคยสนาน
 จะอ้าววังริมอ่างหิน
 แม้สามารถจะพึงกิน
 ตนาส่งถึงนงเยาว์
 วิกริกสันตสิกเรา
 เคยเก็บไว้ให้พี่ยา
 ไว้ให้พี่จุ่มพุทธรักษา
 พอได้ดื่มชิมชอบใจ
 ยิ่งละเหี่ยละห้อยไป
 ปรงแวงไก่อให้พี่กิน
 ก็ยังไฝ่ใจถวิล
 ชมดอกไม้ที่ในสวน
 ยุพเยาว์อ่อนง้วนวล
 เพราะน้อมเนื้อเหลือเลิศชม
 รับหลบหลั่นกลิ่นลม
 จัดผ้าจับลงหีบน้อย

๑ ขบวนเรือประพาศ	ดูดาตาสกลาดเกลื่อนลอย
จึงขังตั้งหนึ่งคอย	จะต่อสู้ศัตรูผลา
๑ จอดห้อมล้อมเปนวง	รอบเรือองค์พระราชา
ดูเหมือนเดือนสง่า	อยู่ท่ามกลางหว่างหมู่ดาว
๑ ดูพลางทางรำพึง	นั่งคำนึงถึงเนื้อชาว
นิกนี้รู้สู้กราว	ไปงานศึกพิลึกใจ
๑ แม้มศึกสงคราม	ถึงสยามในวันใด
จำพรากจากทรมไวย	ไปต่อสู้ศัตรู พาด
๑ เกิดมาเป็นชาวไทย	ต้องทำใจเป็นทหาร
รักเจ้าเขาวมาลัย	ก็จำหกรักรับไป
๑ จะยอมให้ไพร่	เหยียบย่ำแผ่นดินไทย
เช่นนั้นสิจัญไร	ไม่รักชาติศาสนา
๑ เพราะรักประจักษ์จริง	จึงต้องทิ้งเจ้าแก้วตา
จงรักภักดีมา	อาสาต้านราญริปู ฯ

เห่คราวญ

โคลง

๑ รอนรอนอ่อนนอกไอ้อ์ อัญมณต์
 สร้อยพระมีดลง หมดแล้ว
 ยามมีดขีดเย็นองค์ วายพัต
 ยิ่งตรึกนึกถึงแก้ว พิเศราทรวงศัลย์ ฯ

กาพย์

๑ รอนรอนอ่อนอัญมณต์ ตวันลงลับเหลี่ยมผา
 มืดมลสนธยา พามดมัวหัวดวงใจ
 ๑ ชะเง้อแลเทือกเขา เปนเงาเงาน้อยรำไร
 รำพึงคำนึงไป ชวนให้นึกถึงดีกรรม
 ๑ ตึกแถวเป็นแนวข้าง ถนนทางนครงาม
 สว่างกระจ่างวาม ด้วยไฟฟ้าอำเอี่ยมแสง
 ๑ อีกตามถนนหลวง ไฟฟ้าดวงรุ่งเรืองแรง
 สว่างกระจ่างแจ้ง แสงสว่างราวกลางวัน
 ๑ ยามเย็นเคยเห็นคน ขันรถยนต์ขับอวดกัน
 นารีที่คมสัน ต่างขันแข่งแต่งยวนชาย
 ๑ ผ้าม่วงสีขวงโชติ เหลืองแดงโรจน์สีหลากหลาย
 เสื่อแพรแดดออกลาย ผ้าแพรห่มล้วนสมสรวย
 ๑ หน้านวนนวนต่น้อย เข้มช้อยสมกับผมมวย
 อารณ์ช่อนแซมด้วย แว่วบัวบัพพอจับตา

๑ ดูใครไม่ขึ้นจิต

ดูพลงทางจับตา

๑ ตาคำขำแก้วพิ

พันขาวคราวชม

๑ หนังสือฤๅเจ้า

ประเสริฐเลิศสนา

๑ กิจการในบ้านช่อง

ทุกสิ่งยอดหญิงล้วน

๑ ไม่เหมือนหญิงบางคน

มัวมุ่นย่งแต่งสาร

๑ ลำแดงแต่วิชา

ยุ่งนักชักพันเพื่อน

๑ นื่องพี่สัณลาด

ช่างชวนและชวนขั่ว

เท่ามิ่งมิตรวันดา

ชายตารักชกตาชม

พอสมดีกับสัณ

แก้วมุกดาน่ายินดี

พอควรอยู่แก่สตรี

เจ้าไม่ทิ้งสิ่งทีควร

เจ้าข้าของสนั่นทั้งมวล

จะขยันหมั่นการงาน

สาละวนไม่เข้าการ

จนล้มงานการบ้านเรือน

หนังสือบ้างจนแซ่เขื่อน

ฟังสร้านไปจนไร้วัว

แสนสามารถในการกรั้ว

ให้พี่ชิมลิ้มอาหาร ฯ

เห็บทชมเครือ่งว่าง

โคลง

๑ เข้าดมอมรสเปรี้ยว

เนอนกน่มระคน

ร้อนร้อนคักหลายหน

รสหลากหลาย รสเร้า

เค็มปน

ผักเคล้า

ห่อนเบื้อ

เร่งให้ไผ่กิน ฯ

ภาพ

๑ เข้ตมมอมรสเปรี้ยว

เนอนกน่มระคน

๑ เข้ตมเนอโคกลัว

มันเทศวิเศษมี

๑ สาคุเม็ดใหญ่กลม

รสขวนชวนให้กิน

๑ ขนมน้บเจ้าช่างทำ

มะเฟืองเป็นเครื่องเกล้ม

๑ ขนมน้บองญวนใหม่

ทอดกรอบขอบกินมัน

๑ หมูแนมแกมเครื่องเรียม

พริกแดงแซงสอไว้

๑ เมียงค้ำน้ำลายสอ

เข้คลุก ๆ ไก่หมู

๑ เข้ตังกรอบถนัค

เข้ตังปิ้งใหม่มา

๑ อักทั้งขนมน้บอง

ละเลงแก่งเหลื่อสร

๑ แกงไก่ใส่เครื่องถน

เข้มนมันแกมรส

ตังจริงเจียวเปรี้ยวเค็มปน

ปนผักเคล้ารสเข้ที่

ปนถั่วเจียวกลมเกลียวดี

รสโอชาแสนน่ากิน

แทนเข้ตมสมถวิล

สั่นทั้งหมดรสเหลื่อแหลม

ทั้งน้ำพริกมะมาดแกม

รสเหน็บแนมแซมชุกัน

ประกอบใส่วิเศษสร

เคียวกรอบ ๆ ขวนชอบใจ

หอมกระเทียมผักข้ใหม่

ใบทองหลางวางขึ้นหมู

เมียงสมอเมียงปลาทุ

น้ำพริกถั่วทัวโอชา

น้ำพริกพัดละเลงทา

จมน้ำตังทั้งเค็มมัน

เครื่องช่างเคล้าเข้เหมาะสม

ชูโอชาไม่ดาด

คลุกขนมน้บั้งสด

สั้มตำเปรี้ยวชวนเคียวกิน

๑ ลูกไม้ไต่โตแก้ว	ล้วนเลิศแล้วสมใจจินต์
สารพัดจัดให้กิน	เสมอได้ไม่ขัดขวาง
๑ ทั้งหมดรสอาหาร	เปรี้ยวเค็มหวานไม่จัดจาง
รสเหมาะเพราะมีอนาง	แก้วพี่เคลาเข้าชวนใจ ฯ

ให้ครวญถึงหนังสือ

โคลง

๑ เจียบเหงาเปล่าออกไอ้	อกครวญ
หีบสมดุขุดชวน	อ่านบ้าง
นอนอ่านอ่านยิ่งหวล	ใจโศก
น้องพี่เคยเคียงข้าง	ช่วยชี้ชวนหัว ฯ

กาพย์

๑ เจียบเหงาเปล่าออกหมอง	คิดถึงน้องหมองวิญญา
จึงหีบหนังสือมา	แก้รำคาญอ่านเรื่อยไป
๑ อ่าน ๆ รำคาญฮือ	แบบหนังสือสมัยใหม่
อย่างเราไม่เข้าใจ	ภาษาไทยเขาไม่เขียน
๑ ภาษาสมัยใหม่	ของลูกใจพวกนักเรียน
อ่านนักขกั้วเวียน	เข้างเพียรเสียจริงจัง
๑ แบบเก๋เขวภาษา	สมมติว่าแบบฝรั่ง
อ่านเมื่อเหลือกำลัง	ฟังไม่ได้คลื่นไส้เหลือ
๑ อ่านไปไม่ได้เรื่อง	ชักชวนเครื่องเครื่องให้เบื้อ
แต่งกันแสนสิ้นเปลือง	อย่างภาษาน้ำนวล

๑ โอวาทาภาษาไทย	ช่างกระไรจวนฉิบหาย
คนไทยไฟล็กลัมกลาย	เปนโซ่ติดบ้านบัดลี
๑ หนังสือฤทฺธหวังอ่าน	แก้รำคาญได้สักที
ยิ่งอ่านตาลุคดียิ่ง	เลยต้องขว้างกลางสาคร
๑ ลองหมาอ่านใหม่	พะเอินได้เป็นบทกลอน
สมมติบทละคร	ขึ้นชื่อเสียงเฉยไว
๑ พุทฺธโธโธใจหาย	เราเคราะห์ร้ายนี้กระไร
จบหมดบทกลอนไทย	ไม่เป็นสาระขำขำ
๑ ทั้งมวลล้วนเหลวแหลก	ทุกแผนกอนิจจัง
เรื่องเปื่อยเลื่อยรุ่งรัง	ทั้งถ้อยคำให้หายาก
๑ กลับหันหาเรื่องดี	ที่เอาไว้ใกล้ ๆ กาย
อ่านให้ ใจสบาย	หายกังวลเหงาเศร้ากรรมล ะ

ให้เรื่องนางสีดา

โคลง

๑ แกล้งปองนางเน่งน้อย	สีดา
ถูกยักษ์อ้อประลักษ์ณพา	ห่างห้อง
พระรามพระโอรธา	ยักษ์โหด
พระจิ้งยกพลก้อง	ก็เข้าไปรื้อ ะ

กาพย์

๑ กล่าวปองนางสีดา	ถูกพญาทศศรัณย์
ลักพาไปธานี	จึงเกิดศึกพิลึกหาญ

- ๑ เหตุสุรปนา
มั่งพระอวตาร
๑ เสเรสร้งจำแดงกาย
ไปเกี้ยวเลี้ยวตลอด
๑ พระองค์ผู้ทรงศักดิ์
หญิงชั่วมิไฉน
๑ นางยักษ์เข้าหักหาญ
น้องรักพระจักรี
๑ พระตัจจุหมัน
ทาสาแสนสาเมา
๑ ไปชวนทั้งทูลธร
ยักษ์ปราชัย
๑ เตือดดาลนางมารบ้า
กลอกกลับแสนอัปรี
๑ ท้าวยักษ์ ได้ ฟังความ
ให้ คิดพิศมัย
๑ ไข่มารจำแดง
พอพบประสพตา
๑ ทลวนชอ้อนง้อ
จนองค์พงษ์นรินทร์
- บำกามาแสนสาเมา
ให้เป็นผิวเพื่อตัวครอง
ให้เฝ้าฉนวนตลอด
พรากพญผู้ เคียงกัน
ไม่จรรักด้วยกับมัน
มันจะพาเสียราศี
ราญสืดาอดนารี
จึงบารบปราบนางมาร
อีกทั้งพันहुแหลกลาญ
ก็รบร่หลักหนีไป
มาราญรอนุญญ
ไม่ทนพระบารมี
วิ่งไปหาทศศิรั
สาระแนยุแหะไป
เหมือนไฟกามจ่อใจ
ไฟอนงค์คือ สี่ดา
แปลงเป็นกวางร่างโสภา
สี่ดาเจ้าเฝ้าถวิล
ต่อสมเด็จพระจักริน
พระเกรงน้องจะหมองหมาง

๑ จัปสรสุรพล
ให้ ถักขมณพักอยู่พลาง

๑ มารัจกรันฎกศร
เรียกถักขมณอนุชา

๑ ยุกินอินเลียงมัน
ใช้ ถักขมณ รับผิดชอบ

๑ ครานั้นทศศรีษ
เข้ามาหานงคราญ

๑ กล่าวคำรำเกลี่ยกล่อม
พูดไปไม่โยคี

๑ ยิ่งขัดยิ่งกลัดกลุ้ม
พล่องฟองเวหน

๑ พระรามกลับศาลา
องค์พระอวตาร

๑ ขวนพระอนุชา
เดินพลางแดครวญพลาง

๑ ช่วยลูกพระอาทิตย์
กำแหงพระแสงศร

๑ สุกรพิจิงจัดพล
เพื่อพระอวตาร

เสด็จขึ้นไปตามกวาง
เป็นผู้เฝ้าเจ้าสิดา

ทำเสียงอ่อนด้วยมารยา
มาช่วยพี่ในพง

ก็สำคัญเคลือบแคลงหลง
ช่วยองค์พระอวตาร

จึงได้ ที่เหมือนใจพาล
จำเลื่องอย่างโยคี

นางไม่ยอมฟังว่าที่
พิษเพลิงกามยิ่งลามตน

เจ้าโอบอุ้มนฤมล
สู่ลงการานันมาร

ไม่เห็นหน้ายอดสงสาร
ก็แสนโศกวิโยคนาง

รับลีลาในเถื่อนทาง
จนประสบพบพานร

รณชิตชิงนคร
ต้องพาลชั่ววิธาน

พร้อมพหลพลทวยหาร
ผลาญขุนราพณ์ไปราบลงกา

๑ เกิดศึกพิลึกเดช	ก็เพราะเหตุด้วยสืดา
ชิงรักหักทวนพา	ให้ประยุทธ์สุดเรงรณ
๑ ยุทธ์แย่งแย่งสืดา	ยังอุสาห์ยอมเสียชนม์
แย่งดินถีนถกล	ฤจะห้วงหวงชีวัน ฯ

เห่เรื่องพระร่วง

โคลง

๑ นึกถึงพระร่วงเจ้า	จอมไทย
แคล้นพวกขอมจัญไร	โหดห้าว
ทนงคิดจงใจ	กล้าหาญ
กระเดื่องเดชะท้าว	ร่วงผู้ผดุงเสียม ฯ

กาพย์

๑ นึกถึงพระร่วงเจ้า	ผู้ผ่านเผ้าประชาไทย
ดำรงทรงราชย์	ในละโว้โอ้อื้อมงาม
๑ คึงแคล้นขอมอัปรี	มันกดขี่ชาวสยาม
จะคิดทำสงคราม	ฤก็อ่อนหย่อนแรงพล
๑ พระจึงคิดอุบาย	และยกย้ายด้วยเล่ห์กล
เอาเปรียบทรชน	ด้วยว่องไวไซ้ปรีชา
๑ จักไม่สาบหลอม	รูปกลมกล่อมเอาชนะ
จึ่งตักเอาน้ำมา	สำเร็จได้ดังใจจินต์
๑ ความรู้ถึงภูธร	นครขอมจอมนรินทร์
จึ่งให้ให้โยธิน	กรรพาทัพมาจับตัว

- ๑ พระร่วงเสร็จกลับไป
 โหมหน่อแม่คิ้ว
 ๑ เชื้อฤทธิอิทธิกำแหง
 จ้านจงใจหมาย
 ๑ ด่วนไปให้ลับ
 ถึงกรุงสุโขทัย
 ๑ พบพระรูปหนึ่งไซ้
 จึ่งไหว้และไต่ถาม
 ๑ พระร่วงภิกษุ
 จึ่งตอบประวิงไป
 ๑ แล้วยับเรียกโยมวัด
 เดโชโง่หนักหนา
 ๑ ชาวเมืองก็เลื่องๆ
 ไปไพร่ฟ้าประชาชี
 ๑ ชีบาเสนามัตย์
 เชิญทรงดำรงจันท์
 ๑ พระร่วงรับคำเชิญ
 จึ่งทำภิเศกการ
 ๑ ต่อมาราชาคิด
 กู้แคว้นแดนกรุงไทย
- เดโชไชยคิดว่ากลัว
 ไม่เข้าใจในอุบาย
 จึ่งปลอมแปลงจำแลงกาย
 ไปสังหารพลาญเจ้าไทย
 ดูราวกับดำดินไป
 เข้าสถานลานอาราม
 ขอมจัญไรไม่รู้ความ
 ถึงวังเจ้าเธออยู่ไหน
 ว่าศัตรูไม่รู้ภัย
 ว่าจรรพเธอมา
 มาจับมัดขอมพาลา
 ก็แพ้วพระบารมี
 เสียงเฮือทั้งธานี
 ไปเผ้าองค์พระทรงธรรม
 อภิวัตน์บังคมคลัด
 สุโขทัยอันไพศาล
 ดำเนินสู่ราชฐาน
 ขึ้นผ่านเผ้าเป็นเจ้าไทย
 รณชิตขอมจัญไร
 ให้พ้นแอมเงอมม็อม

๑ ทุกแคว้นแดนนิคม	ก็นิยมระยอบยอม
ทั้งหมดประณตน์ยอม	นอบพระร่วงปวงพินัก
๑ นึกถึงพระร่วงฤท	ชิมหิทธิวิสิฐศักดิ์
นามเพราะคุณเหมาะนัก	เป็นนามาแห่งนาวิ
๑ พระร่วงเรื่อบหมาย	ไว้ถวายพระภูมิ
ซื้อดีขอโชคดี	จงประสบเรื่อบไทย
๑ ยามใดไช้แย่งยุทธ์	ฤทธิรทองเกรียงไกร
เหมือนร่วงขุนหลวงไทย	บารบศึกพิลึกก่าญ ฯ

เห่เรื่องข้อมรบกระบวนเรือ

โคลง

๑ ไครมไครมคะกรีกกรีน	ครั้นคราน
ปิ่นใหญ่ชิงประหาร	ศึกข้อม
ข้อมรบเพื่อชำนาญ	เชิงประชิด
ยามอรินาห้อม	จักสู้เสียดลั่ง ฯ

กาพย์

๑ ไครม ๆ เสี่ยงกรีนกรีก	เมื่อยามศึกกรีนครานดัง
ปิ่นดั่งปิงปั้งบั้ง	ดั่งสนั่นด้นสาคร
๑ เรือตอร์ปิโดไว	เล็ดลอดไปไม่สยอน
วิ่งจี้ไปรอน	ราญเรือปิ่นเสี่ยงกรีนคราน
๑ เรือปืนต่างจอดขุ่ม	เห็นตะกุ่มในท้องธาร
รอไว้พอได้การ	จึงดำนต่อตอร์ปิโด

- ๑ เรือตอร์ปิโดวิ่ง รวดเร็วจริงวิงว่ะโย
เรือปืน ๆ โต ๆ ยิงปืนใหญ่มีใครทัน
๑ อาไศรยความมืดมด จึ่งประจัญได้เข่งจัน
สว่างในกลางวัน ฤจะกล้าเข้ารวี
๑ เรือเล็กเหมือนเต็กน้อย ได้แต่คอยตู่ท้วงที่
ต้องรอฟอเหมาะดี ผู้ใหญ่เผด็จเหมือนจึ่งทำ
๑ จะเข้าไปตรง ๆ คงต้องป็นครั้นกระหน่ำ
ให้ตีมีหลายลำ จำต้องมีพี่เลี้ยงไป
๑ นาฬิกาตำรวจ จึ่งจะกวดไปทันได้
บัดนั้นวืไทย หาลำไหนไม่พอการ
๑ แต่ดูการซ้อมศึก ยังต่อนึกร้อนรำคาญ
ชาวไทยถึงใจหาญ ไม่มีเรือเหลือสู้เขา
๑ คนไทยอย่างไรท่าน ไม่รำคาญหรือไทยเรา
ไหนทำใจเบา จะไม่ช่วยกันด้วยฤ ๆ

ให้ชวนเขาราชนาวิธสมาคม

โคลง

- ๑ ขอชวนกันช่วยเรา ระดม
เร่งเพาะความนิยม อย่าช้า
นาวิธสมาคม ชวนชัก
ชวนพวกไทยทั่วหน้า บักร่วมกันสยาม ๆ

กาพย์

- ๑ ขอชวนกันช่วยเรา พวกไทยเรารับระคม
 เร่งเพาะความนิยม อย่าชักช้าจะล่าไป
- ๑ นาวิสามาคม แะนิยมแห่งชาวไทย
 ชวนกันพลันพร้อมใจ ล้อมรั้วกันกันสยาม
- ๑ บนนกมีทหาร คอยเร่งราษฎรทุกสงคราม
 เสือป่าสง่างาม คอยช่วยรบบรรจบพล
- ๑ ยังวังแต่ทางเรือ เพื่อป้องกันชนพญ
 ทางทั่วทิศ ไร้กาลังตั้งรักษา
- ๑ จะทิ้งนั่งเฉยอยู่ เหมือนประตูเปิดไว้รำ
 ศัตรูโจรมา ฤจะสู้ศัตรูไหว
- ๑ อย่าเหม่อเผลอเผลิน เราขอเชิญช่วยรื้อใจ
 ทำเดินเนิ่นนานไป จะลำบากยากใจเรา
- ๑ ศัตรูเข้สู้ได้ จะเอาไฟเทียวจุดเผา
 เรือนฐานถานเป็นเฒ่า ทรพียสมบัติพลัดกระจาบ
- ๑ ลูกเมียจะเสียหมด ทูยศเป็นนิบหาย
 เราอยู่คู้หน้าอาย ตายดีกว่าอย่าเสียศรี
- ๑ ต้นเถิดเราเกิดมา เปนไทยอย่าให้เสียที่
 ช่วยหาหนามมี กำลังขันไว้กันเมือง ๆ

พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
ทรงเมืองงานพระบรมราชาภิเศกสมโภช. พ.ศ. ๒๔๕๔

โคลง

๑ พระเสด็จยวดยาตรขึ้น	พลับพลา
พร้อมพร้อมพลนาวา	แวกล้อม
ถวายวันทียุทธยา	สันตติ
เรือกระบวนต้นข้อม	เห่ข้อมพายถวาย

กาพย์

๑ พระเสด็จยวดยาตรยังยับ	ขึ้นประทับบนพลับพลา
พร้อมพร้อมพลนาวา	มาน้อมเกล้าเฝ้าบาทงสุ
๑ โสมนัสจัดถวายลำ	เรือจำนำที่นั่งทรง
แต่งไฟไฟพายลง	ส่งเสียงถวายพายเพียงบิน
๑ สุพรรณหงษ์ทรงพู่ห้อย	งอนชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงษ์ทรงพรหมินทร์	บินแต่ฟ้ามาสู่บุญ
๑ ผจงจัดประภาศราย	หลาววงลไมแลอ่อนลมุน
ลายเด่นเห็นดังคน	ทอ้งดำล้นขับทองวาว
๑ เรือนันตนาคราช	กลาดหัวเสียดตัวเหยียดยาว
ปากอ้าเขี้ยวตาพราน	รายนคราษาศน์นารายณ์

๑ บุษบกบัลลังก์ลอย	สุกสีพลอยงามพร่างพราย
แสงไฟส่องแสงฉาย	พายขึ้นล่องร้องถวายพร
๑ พระยศให้ยิ่งยง	พระเกียรติจึงเกริกดินดอน
พระเดชกันต์สักกร	พระคุณถนุพันเกษยา
๑ พระองค์ทรงเฉลิมฉัตร	เป็นศรีสวัสดิจอมขัตติยา
ประชาชีต่างปรีดา	สมโภชเจ้าฉวครันโครม
๑ คนตรีมีอึงอล	ก้องกาหลพลเห่โหม
ให้อีกกึกก้องโพนม	โสมนัสชื่นรื่นเรีงพล
๑ กรัฑาพนาเวศ	ฉลองพระเดชคุณเจ้าตน
เหิมหนัชนักรมะล	ยลมัจฉาสารพันมี

NATIONAL LIBRARY